Aanpassing Onroerenderfgoeddecreet

naar aanleiding van de ex-post evaluatie

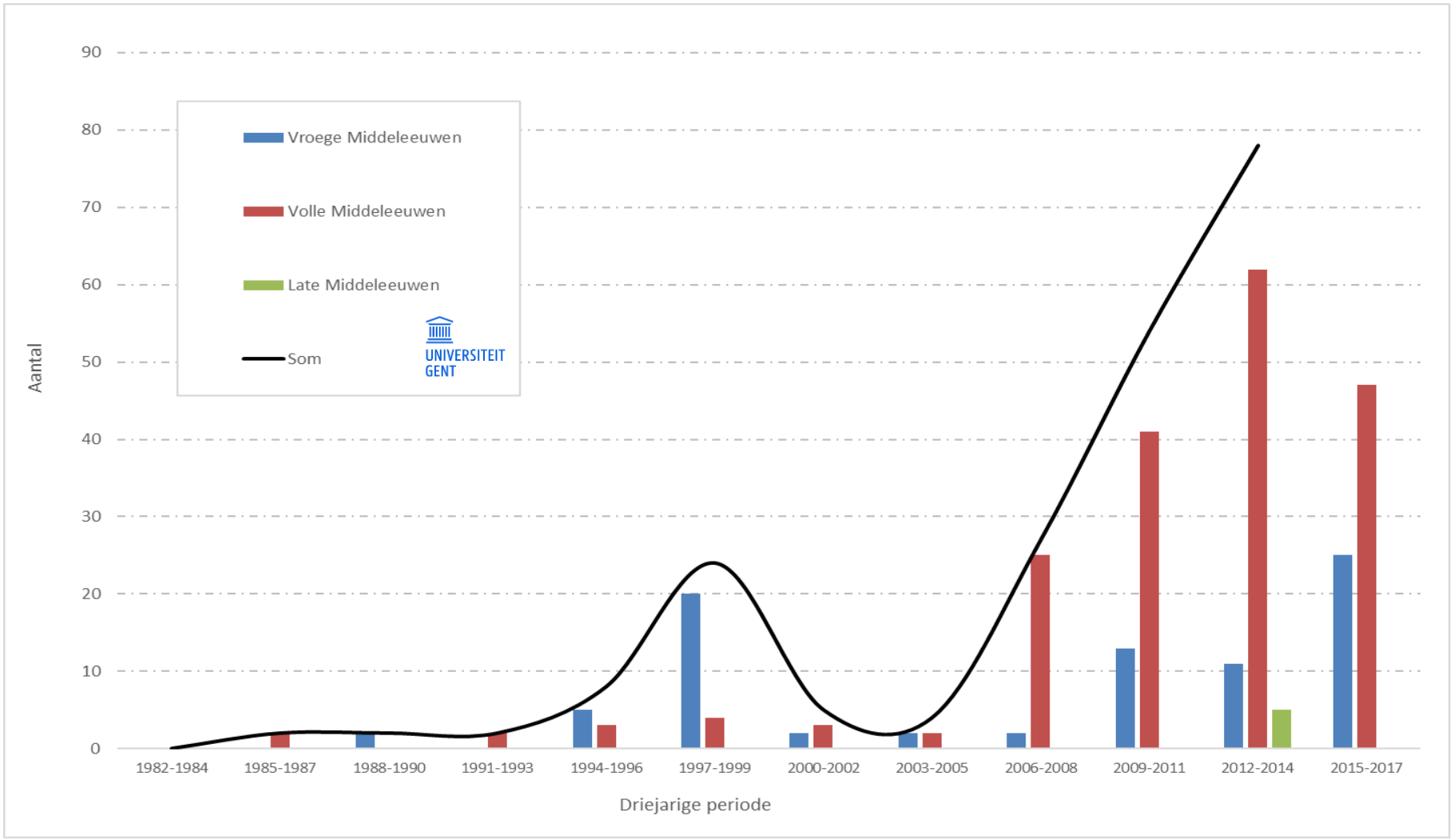
Beschouwingen vanuit wetenschappelijke invalshoek

Wim De Clercq

UNIVERSITEIT GENT

Inleiding

- Definitie: *archaeology is the scientific study of the material remains of past human life and activities* (Encyclopedia Britannica) (cfr. Valetta: Art6., ii-b: "*full publication and registration*" maar ook: Art 7: ii: '*to take all practical measures to ensure the drafting, following archaeological operations, of a publishable scientific summary record before the necessary comprehensive publication of specialised studies"*).
- Uitgangspunt:
  - Elke wijziging aan het decreet heeft een rechtstreekse impact op het kennispotentieel
- Doelstelling:
  - Kritisch-opbouwende reflectie bieden op de archeologische erfgoedzorg in Vlaanderen en de decreetswijziging in het bijzonder, gehouden tegen de maatstaf van het potentieel naar kennisvermeerdering
- SWOT-analyse dmv telkens 5 punten gekaderd in :
  - een tijdsperspectief
  - een inhoudelijk kader
  - beperkingen:
    - discipline in volle ontwikkeling en transformatie
    - nog geen volledige doorlooptijd van dossiers 'nieuwe stijl'
    - statistisch onderbouwde basisindicatoren over meerdere jaren ontbreken

Aantal ontdekte complete middeleeuwse boerderijen in het Graafschap Vlaanderen (status 09/2017: N=278, T= 1000).

Hiervan werd 71% ontdekt sinds 2010; 45% werd ontdekt sinds 2013 (decreet).

-> **DATAWINST** is onmiskenbaar maar nog jong en fragiel.

-> **KENNISWINST** en VALORISATIE is voorlopig nog beperkt.

Sterkte

- Datawinst is onmiskenbaar en neemt toe
- Globale impact is vrij beperkt (2016: 89% % v/d nieuwbouwdossiers niet geaffecteerd; ca. 11% geaffecteerd door archeologie-nota, ca. 1% door opgraving)
- Vlaanderen confirmeert zich met een internationaal kader (Valetta)
  - Instrumentarium ex-situ bewaring
  - Instrumentarium voor in-situ bewaring
  - Financiering
- Middelen voor synthese-onderzoek
- Tewerkstelling

Zwakte

- Kenniswinst: beperkt
  - Gebrek aan doorgedreven studies, ihbz vanuit interdisciplinair kader
  - Gebrek aan basiskwaliteit van de onderzoeken
  - Weinig flexibiliteit om keuzes bij te stellen tijdens het onderzoek
  - Toegankelijkheid van de datawinst
  - Beperkt referentiekader van de actoren (afgestuurd betekent niet alwetend)
- Erkenning en permanente evaluatie ervan, handhaving
- Proces dmv archeologienota's verloopt stroef
  - Negatieve perceptie
- Bouwheer is doorgaans niet gebaat met de kwaliteit van het geleverde eindproduct (= kennis), tijd en geld zijn belangrijker
- Sociale situatie van de archeoloog
  - Verloning en carrièremogelijkheden
  - Beperkte mogelijkheden tot intellectuele ontwikkeling

Opportuniteit

- We kunnen NU een cruciale bijdrage leveren tot de kennis van de vroegste geschiedenis van Vlaanderen en Europa.
- Datawinst omzetten in kenniswinst door middelen voor synthese
  - Kaderen in internationaal wetenschappelijk debat
  - Structurele samenwerking opzetten tussen alle actoren
- Instrumentarium verfijnen door inzetten op kwaliteit ipv kwantiteit
  - Minder dossiers niet door drempelverhoging maar door gerichte selectie op basis van wetenschappelijke criteria
  - Gebruik daartoe het intellectueel potentieel binnen het Agentschap en de sector
  - Handleidingen kwalitatief verder uitbouwen en handhaven zodat basiskwaliteit omhoog kan
  - Voorzien van wetenschappelijke begeleiding en vast % binnen opgravingsbudget
  - Uitwerken bijscholingskader Universiteiten + Agentschap + Bedrijven
  - Erkenningscriteria uitbouwen
  - Evaluatiecommissie type CIRA (Comité Inter-Régional d'Archéologie)
- Lijntrajecten valoriseren ifv kennisopbouw: 'paradigm shift' sinds 1996
- Return on investment
  - Exploreren potentieel toeristisch-recreatieve ontsluiting
  - Link met andere sectoren decreten exploreren (oa cultureel erfgoed, toerisme, onderwijs,…)

Bedreiging

- Proces laten primeren op inhoud en creativiteit
- Voorspellingswaan (oa advieskaarten)
  - Ontstaan self-fulfilling prophecies: geen check van negatieve zone's, validatie is moeilijk
  - Ontkennen potentieel lijntrajecten
- Wegvallen bekrachtiging door agentschap
  - Delegatie beleid en handhaving naar lagere bestuursniveau's brengen
- Drempelverhoging en Reliëfwijzigingen
  - nefast voor de kennisopbouw ihb in de NAZ
  - maatregel affecteert specifieke type sites en genereert daardoor een vertekend beeld in de kennisopbouw
- Erkenning niet kwalitatief onderbouwen

Slotbeschouwing

- Gegeven: Vlaanderen bouwt een volwassen archeologische erfgoedzorg uit op het snijvlak van verschillende maatschappelijke belangen (wetenschappelijk, economisch, educatief, cultureel, persoonlijk,…)
- Uitdaging: verdere uitbouw van een adequaat en kwalitatief, op maat gemaakt instrumentarium dat toelaat om datawinst om te zetten in kenniswinst en in maatschappelijke return on investment, rekening houdend met alle maatschappelijke belangen
- Middel: volop inzetten op maatwerk in kwaliteit en valorisatie
  - Lineaire maatregelen of “kaasschaaf” schieten soms doel voorbij
  - Kenniscel (overheid)
  - Uitbouw basiskwaliteit bureau- en veldonderzoek
  - Synthese-onderzoek tem valorisatie
  - Samen werken aan betere erkenningscriteria en valorisatie

Scholendag op de wetenschappelijke opgraving van de middeleeuwse Drongengoedhoeve, Knesselare (2016)